

§ 1 Justerades protokollet för den 27 februari.

§ 2 Om vissa bidrag till praktikanter inom lärarutbildningen

Herr utbildningsministern ZACHRISSON erhöll ordet för att besvara herr *Magnussons* i Kristinehamn (vpk) den 25 februari anmälda fråga, nr 93, och anförde:

Herr talman! Herr Magnusson i Kristinehamn har frågat mig om jag inte anser det vara aktuellt med en revidering av bestämmelser om reseersättning till studerande vid vissa lärarutbildningsanstalter och bestämmelser om bidrag till studerande för vissa kostnader i samband med studiepraktik i syfte att eliminera olikheterna i de ekonomiska villkoren.

Jag har tidigare framhållit inför riksdagen att jag har för avsikt att föreslå regeringen att tillkalla en utredning för att se över det studiesociala stödet sedan beredningen av förslagen från kommittén för försöksverksamhet med vuxenutbildning och kommittén för studiestöd åt vuxna avslutats. De frågor herr Magnusson tar upp berör delar av det studiesociala stödet. De bör därför enligt min mening prövas i den kommande utredningens arbete. Om utredningen anser att bestämmelserna om reseersättning till studerande vid vissa lärarutbildningsanstalter och bestämmelserna om bidrag till studerande för vissa kostnader i samband med studiepraktik behöver ändras, får det ankomma på denna att under arbetets gång lägga fram förslag härom. Sådana förslag bör kunna prövas i anslutning till det årliga budgetarbetet.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Herr talman! Jag ber att få tacka utbildningsministern för svaret på min fråga. Jag uppfattar det i och för sig som positivt, men det fordrar nog ändå några kommentarer.

I min fråga har jag tryckt på vad eleverna och även jag uppfattar som orättvisor i den nuvarande ordningen. Elever vid en del högskolor får vidkännas betydligt högre kostnader än andra därför att de får sin praktiktjänstgöring förlagd till annan ort än studieorten.

Här är det flera saker man kan rikta uppmärksamheten på. Praktikanten får t. ex. ersättning för resekostnader bara för den del som överstiger 12 kr. och han får inte full ersättning för bilresor. När det gäller bostad får man viss kostnad erlagd – högst 200 kr. Bidrag för kostnader på praktikorten får inte utgå med högre belopp än som motsvarar bo-

*Om vissa bidrag till
praktikanter inom
lärarutbildningen*

stadskostnaden på lärarhögskoleorten. Eleverna anser att alla de extra utgifter de åsamkas när de får sin praktiktjänstgöring förlagd till annan ort än högskoleorten bör ersättas av utbildningsanstalten. Det bör också vara skolornas sak att i förekommande fall anskaffa bostad åt praktikanten på praktikorten. Eleverna anser vidare att de bestämmelser som finns är avpassade efter förhållandena vid högskolorna i större tätorter, där det inte förekommer någon praktiktjänstgöring på annan ort än studieorten. Att praktiktjänstgöringen ofta förläggs till annan ort visar ett exempel från Härnösand, där i en klass 10 elever gör sin praktik på studieorten medan 15 får göra den i Sundsvall.

Nu är det ju så att det har antagits nya riktlinjer för praktiktjänstgöringen som innebär att denna delas upp på flera perioder. Om jag har uppfattat saken riktigt – utbildningsministern får rätta mig om jag har fel, för jag är inte sakkunnig på detta område – skall man varje termin ha en viss praktiktjänstgöring, fyra veckor eller där omkring. I bestämmelserna står emellertid att endast ersättning för praktik under ämneslärarlinjens andra termin och klasslärarlinjens tredje och sista termin kommer i fråga. Såvitt jag förstår innebär detta att många praktikanter inte alls är berättigade till ersättning under nuvarande system. Jag tycker det är egendomligt att regeringen inte tog hänsyn till detta när bestämmelserna preciserades i september 1974. Motiverar inte den här nya praktikorganisationen att en översyn av bestämmelserna görs och att kanske provisoriska bestämmelser utfärdas i avvaktan på att en översyn kan ge resultat? Det måste ju vara så att många elever f. n. inte alls får någon ersättning för de extra kostnader som de får vidkännas.

Sedan jag ställde min fråga har jag blivit uppmärksam på att det finns en motion från herr Wiklund som tar upp dessa saker ur precis samma aspekter.

Vidare är det så att praktikanterna under de kortare praktikperioderna kanske inte ordnar bostad på den tillfälliga tjänstgöringsorten utan pendlar fram och tillbaka. Borde man inte också ta hänsyn till detta faktiska förhållande när man utformar bestämmelser om ersättning?

Herr utbildningsministern ZACHRISSON:

Herr talman! Det är riktigt som herr Magnusson i Kristinehamn påpekar, att vi i en rad utbildningar på senare tid har fått ett ökat intresse för praktik och praktisk erfarenhet. Vi går säkerligen emot en utveckling på utbildningsområdet där det blir allt vanligare att man varvar teoretiska studier med praktiska studier.

Detta är en fråga som har mycket stor räckvidd och som nu prövas på flera håll inom utbildningsväsendet. Det är helt naturligt att vi då måste pröva frågan om de här praktikperiodernas inverkan på det studiesociala systemet. Jag delar uppfattningen att man måste göra en översyn här, och som jag sagt i mitt svar räknar jag med att den utredning vi snart tillsätter skall göra en sådan översyn. Samtidigt är det klart att det verk som vi har för ändamålet, centrala studiehjälpsnämnden, från

tid till annan också kan komma in med korrigeringar utifrån de erfarenheter man gör.

Båda dessa frågor kan alltså löpande prövas i de kommande årens budgetarbete.

Herr MAGNUSSON i Kristinehamn (vpk):

Herr talman! Om jag nu bortser från de orättvisor som jag anser föreligger inom det nuvarande systemet och som man får anta kommer att bli föremål för översyn av den utredning som kommer att tillsättas, tar jag fasta på vad utbildningsministern sade nu senast om att centrala studiehjälpsnämnden skall göra en löpande översyn av det studiesociala systemet. Som det ligger till f. n. är det en hel del praktikanter som inte erhåller någon ersättning alls för de extra kostnader de får vidkännas för den här praktiktjänstgöringen, och det är något som måste rättas till.

Före september i fjol gällde provisoriska bestämmelser. Det kan väl inte finnas något hinder för att införa provisoriska bestämmelser igen i avvaktan på de konkreta resultat som utredningens arbete kan leda till. Jag hoppas att utbildningsministern vill föreslå något sådant.

Överläggningen var härmed slutad.

§ 3 Föredrogs och hänvisades

Propositioner

Nr 34 och 50 till socialutskottet

§ 4 Föredrogs och hänvisades

Motioner

Nr 1833-1836 till kulturutskottet

Nr 1837 till justitieutskottet

§ 5 Föredrogs och bifölls interpellationsframställningen nr 40.

§ 6 Anmälades och bordlades

Propositioner

Nr 20 om den statliga kulturpolitiken 2

Nr 23 om vidgad vuxenutbildning samt studiestöd till vuxna m. m.

Nr 26 om riktlinjer för invandrar- och minoritetspolitiken m. m.

Nr 29 med förslag till ändringar i lagen (1938:274) om rätt till jakt och lagen (1950:596) om rätt till fiske

Nr 44 om stödåtgärder på fiskets område, m. m.

Nr 53 om produktionen av jäst

Nr 54 om prisutjämning på vissa varor som innehåller socker, m. m.

Nr 32

Fredagen den
7 mars 1975

*Om vissa bidrag till
praktikanter inom
lärarutbildningen*

§ 7 Anmäldes och bordlades

Finansutskottets betänkanden

Nr 1 med anledning av den i propositionen 1975:1 framlagda finansplanen jämte motioner

Nr 2 med anledning av i propositionen 1975:1 framlagt förslag om ökad rörlig kredit i riksgäldskontoret för myndigheter som bedriver uppdragsverksamhet

Nr 3 med anledning av i propositionen 1975:1 behandlade för flera huvudtitlar gemensamma frågor såvitt avser programbudgetering

Nr 4 med anledning av i propositionen 1975:1 framlagda förslag såvitt avser de kungl. hov- och slottsstaterna jämte motioner

Nr 5 med anledning av i propositionen 1975:1 framlagt förslag om anslag till oförutsedda utgifter för budgetåret 1975/76

Nr 6 med anledning av i propositionen 1975:1 framlagt förslag om anslag till avskrivning av oreglerade kapitalmedelsförluster för budgetåret 1975/76

Nr 7 med anledning av propositionen 1975:2 med förslag om tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1974/75 såvitt avser finansdepartementets verksamhetsområde

Nr 8 med anledning av propositionen 1975:2 med förslag om tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1974/75 såvitt avser statens allmänna fastighetsfond

Nr 9 med anledning av skrivelse från fullmäktige i riksgäldskontoret angående riksgäldskontorets uppdrag att anskaffa bostäder för riksdagsledamöter, m. m.

Skatteutskottets betänkanden

Nr 5 med anledning av motion om ändrade gränobelopp för beskattning av dödsbo som handelsbolag

Nr 6 med anledning av motion om fri expedition vid förvärv av svenskt medborgarskap

Lagutskottets betänkanden

Nr 5 med anledning av propositionen 1975:10 med förslag till lag om ändring i giftermålsbalken (regler om kyrklig vigsel) jämte motion

Nr 6 med anledning av motion om förstärkt besittningsskydd vid jordbruksarrende

Nr 7 med anledning av motion angående strandägares rätt att hålla brygga i annans vattenområde

Utrikesutskottets betänkanden

Nr 1 med anledning av propositionen 1975:1 i vad avser anslag för budgetåret 1975/76 inom utrikesdepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Nr 2 med anledning av motioner om offentliggörande av handlingar om Raoul Wallenberg m. m.

Näringsutskottets betänkande

Nr 8 med anledning av propositionen 1975:7 om förvärv av aktier i AB Pripps Bryggerier jämte motioner

Civilutskottets betänkanden

Nr 3 med anledning av propositionen 1975:1 såvitt gäller vissa anslag m. m. inom kommundepartementets verksamhetsområde jämte motioner

Nr 4 med anledning av propositionen 1975:1 i vad avser anslag till bostadsdepartementet m. m.

§ 8 Meddelande om förhandsanmälan till finansdebatten onsdagen den 12 mars

Herr TALMANNEN:

Med stöd av tilläggsbestämmelsen nr 1 till 2 kap. 14 § riksdagsordningen får jag anmoda dem som önskar yttra sig när finansutskottets betänkande nr 1 skall avgöras att anmäla detta till kammarkansliet senast dagen före det sammanträde då överläggningen skall inledas, dvs. tisdagen den 11 mars. Sådan anmälan kan göras intill kl. 18.00 på tisdagen. Jag vill erinra om att anförande från den som har underlåtit förhandsanmälan inte får överstiga sex minuter, om inte talmannen finner skäl att medge längre tid.

§ 9 Anmälde och bordlades

Motioner

Nr 1838 av herr *Bohman m. fl.*

Nr 1839 av herr *Carlshamre m. fl.*

Nr 1840 av herr *Danell*

Nr 1841 av fru *Diesen* och fru *Mogård*

Nr 1842 av fröken *Eliasson m. fl.*

Nr 1843 av herrar *Sven Gustafson* i Göteborg och *Andersson* i Örebro

Nr 1844 av herr *Sven Gustafson* i Göteborg *m. fl.*

Nr 1845 av herr *Henmark* och fru *Nilsson* i Kristianstad

Nr 1846 av herr *Löfgren*

Nr 1847 av herr *Nyhage m. fl.*

Nr 1848 av herr *Sundman*

med anledning av propositionen 1975:13 om lokalradio och vissa andra rundradiofrågor

§ 10 Anmälan av interpellation

Anmälde och bordlades följande interpellation som ingivits till kammarkansliet

den 7 mars

Nr 41 av herr *Wijkman* (m) till herr statsrådet *Löfberg* om omplaceringen av statsanställd som ej önskar medfölja vid verksutflyttning:

Nr 32

Fredagen den
7 mars 1975

*Meddelande om
förhandsanmälan
till finansde-
batten onsdagen
den 12 mars*

*Anmälan av
interpellation*

En majoritet av de anställda vid de statliga verk som skall utlokaliseras har alltsedan riksdagsbesluten varit negativa till att flytta från Stockholm. Deras skäl har varit övertygande. Här skall bara nämnas några.

Utflyttningsbeslutet innebar rent principiellt ett övergrepp mot de anställda. Flertalet av de berörda tjänstemännen har sedan lång tid varit bosatta i Stockholm. En flyttning till annan ort medför såväl starka ekonomiska som emotionella problem. För dem som är i 50-årsåldern och äldre innebär ett uppbrott från den gamla, invanda miljön särskilt stora svårigheter.

Vid riksdagsbesluten gjordes utfästelser från statsmakterna om kraftfulla åtgärder för att lindra problemen för personalen. Det gällde dels frågor i samband med själva flyttningen – dvs. bostadsanskaffning, flyttningsbidrag etc. – men också insatser för att ordna alternativa sysselsättningar för dem som inte önskade flytta med sina verk. Inrikesutskottet förutsatte t. ex. i sitt betänkande 1971 "att omfattande arbetsförmedlande åtgärder skulle vidtas för de tjänstemän som önskar stanna kvar i Stockholmsområdet".

Statsmakterna uppdrog åt statens personalnämnd (SPN) att sköta den direkta omplaceringsverksamheten. Redan på ett tidigt stadium stod det klart att SPN hade stora problem med att tillfredsställande lösa sina uppgifter. Antalet "stannare" har visat sig bli betydligt större än vad t. ex. finansministern räknat med. Därtill har det uppstått väsentligt färre vakanser inom den övriga statsförvaltningen än beräknat, vilket naturligt nog minskat SPN:s möjligheter att erbjuda "stannarna" alternativa jobb.

SPN har i flera sammanhang understrukit vilka svårigheter man har att lösa sina uppgifter, bl. a. i myndighetens senaste petita. SPN anger där att omplaceringsbehovet är minst 55 omplaceringar/månad. Det genomsnittliga resultatet fram till halvårsskiftet 1974/75 var inte mer än ca hälften av detta. Sedan dess har antalet anmälningar hos SPN kraftigt ökat, vilket har gjort situationen än mera prekär. SPN anger i petitan att "risk föreligger att inrikesutskottets uttalande (i samband med riksdagsbeslutet 1971) att omstationeringsskyldighet endast bör hävdas i undantagsfall inte kommer att kunna följas".

Månadsskiftet februari-mars var situationen inom SPN följande:

Antal som hittills sökt omplacering i Stockholm .	3 600
Hittills omplacerade.....	1 100

Detta innebär att ca 70 % av "stannarna" ännu i dag inte fått någon lösning på sina problem, och detta bara några månader innan den första etappen skall verkställas. Under det närmaste halvåret skall verk med sammanlagt närmare 2 000 anställda utflyttas. SPN räknar f. ö. med att antalet ansökningar kommer att stiga ytterligare då tiden för utflyttnings-etapp 2 närmar sig.

En särskild kategori utgör de "stannare" som beviljats s. k. NOM-garanti. För dessa föreligger en ovillkorlig rätt att stanna i Stockholm. Av ca 1 000 ansökningar har drygt 500 anställda hittills beviljats NOM-

garanti. Av dessa senare har SPN hittills endast lyckats ordna omplacering för 105 personer. Resten går – och kommer att gå – sysslösa med full lön till dess anställning ordnats.

När det gäller normerna för beviljande av NOM-garanti är dessa inte helt klara. Vid riksdagsbeslutet 1971 uttalade inrikesutskottet att "vägande skäl" mot omstationeringsskyldighet bl. a. skulle vara makes förvärvsarbete, vård av anhörig, nära förestående pensionering samt hälsoskäl. Utskottet förutsatte att prövningen av framförda skäl skulle göras i "en generös anda". Några ytterligare riktlinjer för nämndens verksamhet gäller inte. En genomgång av åtskilliga fall där NOM-garanti icke beviljats ger ett intryck av en inte helt enhetlig bedömning. Ett problem i sammanhanget är att nämndens beslut inte kan överklagas.

Det är alldeles uppenbart att hundratals anställda (lågt räknat 600 personer, enligt SPN) kommer att tvingas flytta från Stockholm mot sin vilja under det närmaste året. Deras önskemål om alternativ sysselsättning kommer inte att kunna uppfyllas genom SPN:s verksamhet, för så vitt inte extraordinära insatser görs. I sammanhanget värt att notera är, att regeringen helt avvisat SPN:s egna önskemål i den senaste petitan om resursförstärkning för att bättre lösa omplaceringsfrågorna. SPN hade begärt sju nya tjänster för dessa ändamål. Regeringen anvisar över huvud taget ingen resursförstärkning till denna verksamhet.

Mot bakgrund av vad här anförts anholder jag om kammarens tillstånd att till herr statsrådet Löfberg få ställa följande frågor:

1. Hur ser statsrådet på det faktum att över 70 % av de tjänstemän som hos SPN ansökt om omplacering i samband med verksutflyttningar ännu inte erhållit en lösning på sina problem?

2. Vilka åtgärder är statsrådet beredd vidta för att påtagligt förbättra möjligheterna att få stanna kvar i Stockholmsområdet för de flera tusen statsanställda som berörs av verksutflyttningen och som icke önskar medflytta?

3. Är statsrådet beredd ge en redogörelse för de mera precisa kriterier som gällt för beviljande av NOM-garanti?

§ 11 Meddelande om frågor

Meddelades att följande frågor framställdes

den 6 mars

Nr 112 av herr *Gillström* (s) till herr arbetsmarknadsministern om införande av yrkesbeteckningar för arkivarbetare:

Antalet arkivarbetarplatser är för innevarande budgetår 15 000. För många människor utgör arkivarbete den enda möjligheten till anställning sedan de av olika anledningar tvingats lämna tidigare arbeten. Arbets-

Nr 32

Fredagen den
7 mars 1975

*Meddelande om
frågor*

Nr 32

Fredagen den
7 mars 1975

*Meddelande om
frågor*

uppgifterna har mycket stor spridning och många är synnerligen kvalificerade. Oavsett detta tillämpas samma yrkesbeteckning på dessa anställda nämligen "arkivarbetare". Av olika anledningar har beteckningen arkivarbetare fått dålig klang och denna kategori löntagare upplever beteckningen som negativ, ja, nedsättande.

Avser statsrådet att ta initiativ för att införa gällande yrkesbeteckningar också för människor som får sin anställning genom arbetsvärden?

den 7 mars

Nr 113 av herr *Nilsson* i Kalmar (s) till herr kommunikationsministern om bättre boende- och arbetsförhållanden på inspektions- och underhållsfartyg:

Sjöfartsverket har i Kalmar stationerat en s. k. gasningsjakt, M/S Sefyr. Besättningen, normalt fem man, ombesörjer bl. a. tillsyn av fyror för kuststräckan mellan Oxelösund i norr och Bergkvara i söder.

Om personalens boendeförhållanden, om de sanitära anordningarna och om arbetsmiljön i övrigt har sjöfartsinspektionen uttalat sig påfallande kritiskt i bl. a. en rapport som upprättades efter en inspektion under senare delen av 1974. Myndigheten har därmed givit stöd för den kritik de ombordanställda tidigare framfört.

Med hänvisning till det angivna exemplet ber jag att till herr kommunikationsministern få ställa följande fråga:

Vilka omedelbara åtgärder är statsrådet beredd vidta i syfte att förbättra boende- och arbetsförhållandena ombord på inspektions- och underhållsfartyg av den typ M/S Sefyr representerar?

§ 12 Kammaren åtskildes kl. 15.10.

In lidem

SUNE K. JOHANSSON

/Solveig Gemert